

A nemzetiségi kérdés

A zsidók iránt tanúsított jóindulatú és türelmes magatartásnak nem csupán gazdasági okai voltak, hanem szerepet játszott az a szándék is, hogy a zsidó vallású magyarok befogadásával – a hivatalos statisztikákban ezen a néven szerepeltek a zsidók – növeljék a magyarság számarányát a soknyelvű Magyar Királyságon belül.

Az 1910. évi népszámlálás, amely az anyanyelvet tette meg a nemzetiségi hovatartozás ismérvéül, az 1102 óta alkotmányosan a Magyar Szent Korona országának számító Horvát-Szlávia nélkül összesen 18 264 533 főben állapította meg a Magyar Királyság lakosainak számát. Közülük a magyarok 9 944 627 főt, azaz 54,4%-ot tettek ki. De még ez a csekély és kétséges többség¹⁰ is az összlakosság valamivel több mint 5%-át kitevő, 911 227 főnyi zsidóság bevonásával jött létre. Ha beszámítják a 2 621 951 lakosú Horvátország-Szláviát is, ahol mindössze 105 948 magyar élt, a magyarok részaránya 45,5%-ra esett volna vissza.

A Magyarországon élő nemzeti kisebbségek legnagyobbika a román-ság volt, amely 3,5 milliós tömegével a lakosság 20%-át alkotta. A szlovákok és rutének együttes lélekszáma megközelítette a 2,5 milliót, a szerbeké az 1 milliót is meghaladta (1.1. térkép).

Tudomást sem véve az állam multinacionális jellegéről, a magyar uralkodó osztályok, vak sovinizmusuktól vezérelve, semmiféle jelentősebb engedményre nem voltak hajlandók az országban honos nemzetiségek irányában. Rövidlátó, korszerűtlen módon politizáltak, sutba dobták Deák Ferencnek, a dualista rendet kimunkáló felvilágosult nacionalista vezetőnek az alkotmányos elveit, és nem ültették át a gyakorlatba az 1868. évi nemzetiségi törvényt, amely Eötvös József báró kultusz- és közoktatásügyi miniszter haladó eszméin alapult. A nemzetiségi kérdés mögött rejlő szociológiai és filozófiai problémák nagy magyar szakértője lévén, Eötvös megpróbálta összehétközíteni a forrongó nemzetiségek adminisztratív-területi autonómiára vonatkozó követeléseit a nemzetállam egységének makacs fenntartására irányuló magyar sovinizta igényekkel. Az eötvösi kompromisszum azon az elgondoláson alapult, hogy a nemzetiségek saját kulturális és nemzeti életüket élhessék a politikailag egységes, soknemzetiségű magyar állam keretein belül, miközben egyénekként élvezhessék a magyar állampolgárságból adódó jogokat és előnyöket is. A nemzetiségi autonómia nem jöhetett szóba, mert féltő volt, hogy ez végül elszakadási és függetlenségi követelésekhez, majd az állam széthullásához vezetne. Eötvös tervezete nyomán a nemzetiségek egyebek között saját elemi és középfokú iskolákkal rendelkeztek, kialakít-